

=PARSEBERJOCHT=

Hendaye/Ternaard, 25 juny 2013-06-24

Skriuwersprotest tsjin list Buchmesse

Troch it stjoeren fan in brief protestearje mear as tritich skriuwers tsjin de list fan Fryske boektitels dy't yn de hjerst fan dit jier op de Frankfurter Buchmesse presintearre wurdt. Harren beswieren rjochtsje har op it ta stân kommen fan de list, mar ek op de titels dy't útkard binne. Hja stelle dat promoasje fan Fryske literatuer net ôfhinklik makke wurde moat fan ien persoan, omdat objektivens dêrmei net garandearre is. Boppedat fine se de list iensidich en net represintatyf. Ut dy reden freegje se it Nederlands Letterenfonds, Tresoar en provinsje Fryslân om de list fan titels te feroarjen en aktueler te meitsjen. Behalve inisjatyfnimmers Josse de Haan en Willem Schoorstra hearre ûnder oaren Anne Feddema, Marga Claus en earder stêdsdichter fan Ljouwert Arjan Hut ta de ûndertekeners.

0-0-0-0-0-

Oan Jannewietske de Vries, Dep. Kultuer Fryslân -
Ljouwert

Pieter Steinz, Directeur Nederlands Letterenfonds -
Amsterdam

Bert Looper, Directeur Tresoar - Ljouwert

Hendaye-Frânsk Baskenlân/Ternaard-Fryslân, 24 juny
2013.

Achte De Vries, Steinz en Looper,

Wy - in tal Fryske skriuwers - ha mei ferbjustering kennis nommen fan de list fan 10 Fryske boektitels sa't dy op de Frankfurter Buchmesse yn de hjerst fan dit jier presintearre wurde sil.

It hat derfan dat Alpita de Jong de list gearstald hat op grûn fan eigen foarkar en smaak. Promoasje fan Fryske

literatuer soe net ôfhinklik makke wurde moatte fan ien persoan.

Moderne Fryske literatuer kin op de Buchmesse nei foaren komme mei in breed oanbod poëzy en proaza (ferhalen, romans, berneboeken). Dat is net bard - wy ha dus krityk op de list en sa't dy ta stân kommen is:

- 1). 2 boereromans mei de tematyk út it begjin fan de 20^e ieu ha mei modern Frysk proaza neat te krijen (resp. 73 en 75 jier lyn ferskynd);
- 2). De 3 ferhalebondels jouwe mar ien aspekt fan moderne Fryske ferhaalkeunst, boppedat hawwe bûtenlânske útjouwers net sa'n ferlet fan ferhalen;
- 3). Moderne romans komme net foar yn de list fan 10 wurken. Krekt dy romans binne ynteressant foar útjouwers - dy ynvestearje boppedat leaver yn skriuwers fan mear as ien of twa wurken;
- 4). Wy jouwe de foarkar oan wurk wêrfan't de skriuwers sels noch in bydrage leverje kinne oan de promoasje.

Mei it each op in eventuele Kulturele Haadstêd yn 2018 is it saak modern literêr wurk yn oersetting klear te hawwen. Wy tinke dat in part fan dizze tsien titels de Fryske literatuer earder skea as goed dwaan sil. Negative effekten moatte tefoaren kommen wurde. Wy freegje jimme de list fan titels te feroarjen en moderner te meitsjen.

Mei achtinge,

Josse de Haan,
Willem Schoorstra,
Cornelis van der Wal,
Abe de Vries,
Sjieuwe Borger,
Elske Schotanus,

Henk van der Veer,
Wilco Berga,
Anne Feddema,
Job Degenaar,
Bennie Huisman,
Jan Schotanus,
Meindert Bylsma,
Koos Tiemersma,
Ate Grypstra,
Martsje de Jong,
Bart Kingma,
Auck Peanstra,
Ferdinand de Jong,
Daam de Vries,
Reinder van der Leest,
Jitske Kingma,
Arjan Hut,
Benny Holtrop,
Marga Claus,
Anny de Jong,
Piter Boersma,
Jacobus Smink,
Joop Boomsma,
Douwe Kootstra,
Willem Tsjerkstra,
Baukje Wytsma,
Sietske de Jong,
Rommert Tsjeerdsma,
Tryntsje van der Steege,
Hilda Talsma,
Jelle Bangma,
Yva Hokwerda,

dutch foundation t +31 (0)20 520 73 99

post@letterenfonds.nl for 1 iteratu re www.letterenfonds.nl
bezoekadres/visiting address
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam

Josse de Haan
10, Rue de Cedres
64700 HENDAYE, COTE BASQUE
Frankrijk
B2013o600435/GH

Betreft: reactie op uw brief van 25 juli j.
Amsterdam, 28-06-2013

Geachte heer De Haan, geachte heer Schoorstra,

Dit jaar zal de Friese literatuur voor het eerst gepresenteerd worden op een internationaal podium, de Frankfurter Buchmesse, de grootste boekenbeurs ter wereld. De provincie Fryslan en het Nederlands Letterenfonds hebben hiertoe Alpita de Jong aangesteld als intendant Fries. De Jong werd gevraagd vanuit haar expertise een keuze te maken van tien titels die speciaal gepromoot gaan worden op de beurs. Zij kreeg daarvoor de redactionele vrijheid. Tijdens de Frankfurter Buchmesse zal zij – zoals u ook in onze berichtgeving hierover hebt kunnen lezen zich niet beperken tot deze selectie, maar bij de buitenlandse uitgevers natuurlijk ook aandacht vragen voor andere titels uit de Friese literatuur.

Het was een bewuste keuze een intendant in te stellen voor deze eerste introductie van de Friese literatuur aan de internationale uitgeverwereld. Een literatuur die in het buitenland nog weinig tot niet bekend is en nog geen associaties oproept bij buitenlandse uitgevers vraagt om een ambassadeur die met enthousiasme en kennis van zaken de uitgevers kan overtuigen van de rijkdom en reikwijdte van die literatuur. De door De Jong geselecteerde titels zullen door haar met enthousiasme en overtuiging gepromoot worden in haar gesprekken met de uitgevers, maar vormen tevens een opstap naar de introductie van de Friese literatuur in het algemeen. Dat met de keuze voor een intendant niet vanzelfsprekend een in Friesland breed gedragen selectie zou worden gerealiseerd, waren we ons bewust. Het is echter ook maar de vraag of die breed gedragen selectie per se beter zou 'scoren' in Frankfurt.

Vanwege die eerste introductie van het Friese literatuur op een internationaal podium is er ook gekozen voor opname van enkele 'klassiekers'. Dat was ook de opdracht die De Jong meekreeg; een selectie van uitsluitend moderne titels zou immers een geamputeerd beeld geven van een literatuur die in het buitenland nog hoegenaamd niet bekend is. Het was ook de reden om de omvang van de selectie (aanvankelijk werd gesproken over zes titels) uit te breiden. Besloten werd de Friese kinder- en jeugdliteratuur niet aan te bieden in Frankfurt, zoals ook in het persbericht werd vermeld, aangezien niet Frankfurt, maar de Bologna Book Fair daarvoor het meest geeignende podium is. Het Nederlands Letterenfonds en de provincie Fryslan zien de introductie op de Frankfurter Buchmesse dit jaar als een startschot. Zoals u weet hebben Nederland en Vlaanderen zich kandidaat gesteld als Schwerpunkt voor de Frankfurter Buchmesse in 2016. Ook de Friese literatuur zal dan vanzelfsprekend ruim aan bod komen. Daarom wordt in 2014 en 2015 telkens een Friese titel opgenomen in de 10 booksfrom Holland die door het Nederlands Letterenfonds wordt samengesteld. En in 2016 zal opnieuw een 10 booksfrom Friesland worden samengesteld. Ook met het oog op Leeuwarden-Ljouwert Kandidaat Kulturele Haadstedfan Europa 2018 een goed moment.

Dat de selectie van een intendant mogelijk debat zou oproepen was voorzien. Is dat immers niet ook wat een literatuur levend houdt? U maakt bezwaar tegen de opname van twee 'boerenromans'. Maar wat is een 'boerenroman'? Is Boven is het stil van Gerbrand Bakker dan ook een 'boerenroman'? Dat is anders wel een titel die nu internationaal grote successen viert en onlangs werd bekroond met de prestigieuze International IMPAC Dublin Literary Award. De opgenomen titels De sunde fan Haitze Holwerda en Grun en minsken kunnen met even veel recht gezien worden als romans met een tijdloze en universele thematiek over menselijk onvermogen en conflicterende

karakters.

In de selectie van De Jong is geen sprake van drie verhalenbundels, inderdaad een moeilijker verkoopbaar genre zoals u schrijft. Numers van Jaap Krol bestaat weliswaar uit verhalen maar die verhalen vormen veel meer een eenheid dan in een gemiddelde verhalenbundel, dat geldt zeker ook voor In Jikse-libben van Janneke Spoelstra. En De gewoanste man van Hidde Boersma is een roman.

'Wij geven de voorkeur aan werk dat door de schrijvers zelf kan worden gepromoot'. Ja, inderdaad, hoe mooi zou dat zijn. Denk alleen al aan de onlangs overleden Tsjebbe Hettinga die met zijn indrukwekkende poezievoordracht op internationale podia een blijvende indruk heeft achtergelaten. Gelukkig is er zijn oeuvre, dat we kunnen lezen en herlezen en dat het Nederlands Letterenfonds met veel enthousiasme onder de aandacht zal blijven brengen van buitenlandse uitgevers als een voorbeeld van een levende en rijke literatuur.

Met vriendelijke groet,

Pieter Seinz

directeur

Oan Jannewietske de Vries, Dep. Kultuer Fryslân – Ljouwert

Bert Looper/Lourens Oldersma, Directeur Tresoar - Ljouwert

(betreft brief dd 25 juni en 30 juni);

Pieter Steinz, Directeur Nederlands Letterenfonds te Amsterdam

(betreft brief dd 30 juni).

Hendaye-Frânsk Baskenlân/Ternaard-Fryslân, 14 july 2013

Achte De Vries, Looper en Steinz,

Wy, skriuwers (en útjouwers) fan Fryslân, freegje ús yn alle ridlikens ôf wêrom't wy gjin antwurd op ús skriuwen krije. Sawol digitaal as fia snailmail binne brieven ferstjoerd nei oanlieding fan it Buchmesse-ûndernimmen. Inkeld fan it Nederlands Letterenfonds ha wy in reaksje krigen, ien dy't net allinne slim ûnbefredigjend wie, mar ús boppedat befêstige yn de needsaak fan ús protest.

Wat ús benammen ek dwers sit, is it gegeven dat ynstânsjes dy't der foar de skriuwers en it skreaune wêze moatte (harren bestean dêroan ûntliene), dyselde skriuwers sljochtwei negearje of, op syn bêst, út 'e hichte benei komme. Dizze kwestje is wat dat oangiet eksimplarysk. Sûnder oerlis mei wa ek mar wurdt ien yntindant oanwiisd dy't boppedat folsleine redaksjonele frijheid krijt. In gotspe, om mar is in eufemisme te brûken. Navrant is ek dat sawol it Nederlands Letterenfonds as de yntindant (de lêste allinne yn de krante) om it hurdst roppe dat de 'robúste kar' ornearre is om de diskusje los te meitsjen. Neffens ús is dat it doel (ek fan de provinsje) net, mar opfallend is lyksa dat nei sokke 'robúste' gjalpen de belutsenen swije as it grêf as dy winske diskusje losbarst.

Om koart te kriemen: de útfiering fan dit nommel inisjatyf roait nearne nei. Ofstân (ta it saneamde *fjild*) en subjektivens slaan foar master op. Behalven de noch libbene skriuwers op de list kin nimmen him, skriuwer noch útjouwer, mei de list lykfine. De provinsje hat der jild foar oer om de Fryske literatuer op in folwoeksen wize oan de wrâld te presintearjen. It is ivigen spitich dat de útfiering fan sa'n wichtich

ûndernimmen it nivo fan provinsjalisme net ûntstige kin. Dêr sinjlearje wy in tekoart oan professionaliteit, en dêr soe wat oan dien wurde moatte.

Jimmeroan yn ôfwachting fan in reaksje,

Josse de Haan
Willem Schoorstra
Cornelis van der Wal
Abe de Vries
Sjieuwe Borger
Elske Schotanus
Henk van der Veer
Wilco Berga
Anne Feddema
Job Degenaar
Bennie Huisman
Jan Schotanus
Meindert Bylsma
Koos Tiemersma
Ate Grypstra
Martsje de Jong
Bart Kingma
Auck Peanstra
Ferdinand de Jong
Daam de Vries
Reinder van der Leest
Jitske Kingma
Arjan Hut
Benny Holtrop
Marga Claus
Anny de Jong
Piter Boersma
Jacobus Smink
Joop Boomsma
Douwe Kootstra
Willem Tsjerkstra
Baukje Wytma
Sietske de Jong
Rommert Tsjeerdsma
Tryntsje van der Steege
Hilda Talsma
Jelle Bangma
Yva Hokwerda
Aggie van der Meer

Mei freonlike groetnis/met vriendelijke groeten,
Josse de Haan, Hendaye (France),
Willem Schoorstra, Ternaard (Fryslân).

Achte heren, bêste Josse en Willem,

It wie perfoarst net de bedoeling om jim protest dea te swijen. Nei oanlieding fan jim earste brief haw ik it Letterenfûns frege om oan jim dúdlik te meitsjen wa't ferantwurdlik is foar it 'Ten Books-projekt', i.c. it Letterenfûns sels. Wy ha as Tresoar gjin rol spile yn de kar en de wurkwize fan de intendant. Wol ha wy in taak om literêre aktiviteiten te fasilitearjen. Yn dit gefal dogge wy dat mei de organisaasje fan de presintaasje fan de brosjûre ein septimber. Ek ha wy de útjefte fan de brosjure finânsjeel mei mooglik makke. Om koart te kriemen, wy ha gjin ynhâldlike/redaktionele ferantwurdlikheid yn dit projekt en minge ús net yn de nijsgjirrige en belangrike diskusje dy't jim op gong brocht ha. Ik gean der fan út dat de intendant en it Letterenfûns har eigen projekt en har eigen kar ferdigenje sille,

Mei groetnis,

Bert Looper

Geachte heer De Haan, geachte heer Schoorstra,
Hierbij bevestig ik de goede ontvangst van uw brief van 30 juni jl. die wij op 2 juli via de reguliere post ontvingen. Dat we niet per ommegaande hebben gereageerd, komt doordat wij constateerden dat u niet ingaat op de uitleg op verschillende punten in mijn brief d.d. 28 juni jl. en geen nieuwe argumenten of inzichten aandraagt. Ik denk daarom dat een overleg ook weinig vruchtbaar zal zijn.

U kunt van mij aannemen dat het Nederlands Letterenfonds in de afgelopen decennia een ruime kennis en expertise heeft opgebouwd in de promotie van de Nederlandstalige literatuur in het buitenland (ook de kinder- en jeugdliteratuur) en wat dat betreft ook zeker als ervaringsdeskundige is aan te merken.

Bij alle brochures die het Nederlands Letterenfonds maakt voor het buitenland wordt de keuze van de gepresenteerde auteurs en boeken intern bepaald. Een overleg met een delegatie schrijvers/uitgevers over de op te nemen boeken en schrijvers in de brochure *10 Books from Friesland* zoals u voorstelt, acht ik niet werkbaar en niet wenselijk.
Met vriendelijke groeten,
Pieter Steinz

Pieter Steinz, director
Dutch Foundation for Literature / Nederlands
Letterenfonds
P.O. Box 16588
1001 RB Amsterdam
The Netherlands
Direct phone +31 20 520 7317

Hendaye/France – Ternaard/Fryslân-NL
17 juli 2013.

Aan de heer Pieter Steinz, Directeur Nederlands Letterenfonds Amsterdam.

Geachte heer Steinz,

Op het gevaar af in een welles/nietes discussie te belanden de volgende opmerkingen.

Wij zijn wel degelijk ingegaan op de door u gegeven uitleg m.b.t. de uitvoering van het Buchmesse initiatief: lees onze reactie d.d. 30 juni er zorgvuldig op na.

Dat u enige afstand en voorzichtigheid betracht omdat u dient te vertrouwen op de door de intendant verstrekte informatie, is alleszins duidelijk. Maar die afstand tot de Friese taal en de literatuur wreekt zich hier. Om een en ander te verduidelijken stellen wij (opnieuw) enkele vragen.

- Waarom gekozen voor één intendant?
- Waarom heeft deze intendant de volledige redactionele vrijheid gekregen (met alle gevolgen vandien)?
- Waarom zijn er enkel verhalenbundels uit het laatste decennium gekozen (de door u roman genoemde bundel van H. Boersma valt volgens andere critici onder de eerder aangehaalde typering ‘verhalen met een grote onderlinge samenhang’) en geen romans?
- Uw uitleg m.b.t. de oudere werken is, zoals wij al schreven, niet overtuigend. Bovendien wordt er met de keuze voor Brolsma een flagrante misstap begaan, want waarom moet onze moderne literatuur gepromoot worden met iemand die: *a. van de nazi's de literaire Harmen Sytstraprijs voor proza accepteerde in 1941, en b. na de oorlog een schrijfverbod kreeg opgelegd van anderhalf jaar.* In 1941 verscheen op 11 oktober een vraaggesprek van Ed Hoornik met R. Brolsma in het Algemeen Handelsblad. Daarin laat Hoornik Brolsma zelf blootleggen waarom de nazi's hem de prijs toekenden. Bovendien stond de kwaliteit van zijn werk reeds toen al ter discussie. Enkele citaten van belangrijke Friese schrijvers uit die tijd:
  - Marten Sikkema: *'provinciale kunst, werk mist spanning.'*
  - Anne Wadman: *'reactie van een illusie, van een verloren droom.'*
  - Fedde Schurer: *'verouderd provincialisme.'*
  - Douwe Kalma: *'als je er een briefje van 50 in stopt heb je al een stuk...'*

Bovenstaande dient ter illustratie van de gemankeerde keuzes die zijn gemaakt. De verantwoordelijkheid daarvoor, zo is ons uit een schrijven van Tresoar duidelijk geworden, ligt volledig bij het Nederlands Letterenfonds. Dat die keuzes ‘intern bepaald zijn’ en overleg in zaken als deze als ‘niet werkbaar’ en ‘niet wenselijk’ worden weggezet, is, gelet op uw functie, een pijnlijke constatering. Want dient het Nederlands Letterenfonds niet ook dienstbaar te zijn aan de schrijvers, zonder welke het geschrevene niet zou bestaan? Uw regenteske houding is daarmee in tegenspraak.

Concluderend: dit is een onverkwikkelijke zaak. Schrijvers (en uitgevers) van Friesland blijven zich verzetten tot er zicht op een aanpassing komt, want een keuze die dermate subjectief, onevenwichtig en van iedere zorgvuldigheid gespeend is kunnen wij niet accepteren.

Tot zolang verblijven wij,

Josse de Haan
Willem Schoorstra

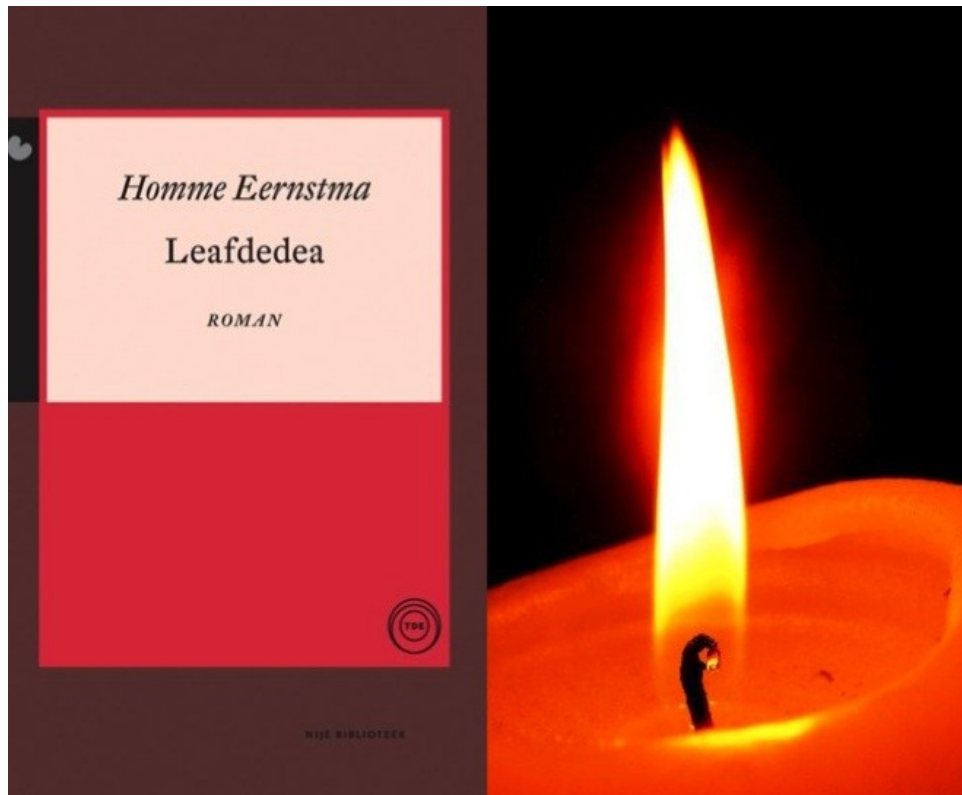
Cornelis van der Wal
Abe de Vries
Sjieuwe Borger
Elske Schotanus
Henk van der Veer
Wilco Berga
Anne Feddema
Job Degenaar
Bennie Huisman
Jan Schotanus
Meindert Bylsma
Koos Tiemersma
Ate Grypstra
Martsje de Jong
Bart Kingma
Auck Peanstra
Ferdinand de Jong
Daam de Vries
Reinder van der Leest
Jitske Kingma
Arjan Hut
Benny Holtrop
Marga Claus
Anny de Jong
Piter Boersma
Jacobus Smink
Joop Boomsma
Douwe Kootstra
Willem Tsjerkstra
Baukje Wyttsma
Sietske de Jong
Rommert Tsjeerdsma
Tryntsje van der Steege
Hilda Talsma
Jelle Bangma
Yva Hokwerda
Aggie van der Meer

Oer it ferkrêftsjen fan Leafdedea fan Homme Eerntsma troch û.o. de yntindante is in soad skreaun. Huub Mous die dat ek op syn blog:

Liefdedood – Huub Mous

Zet een Caers voor je raam vannacht

5 september 2013

Gisteren is op de website van DBNL (zie [hier](#)) de Nederlandse vertaling verschenen van F.S. Sixma van Heemstra zijn roman Leafdedea, in het Fries geschreven onder de schuilnaam Homme Earnstma. Josse de haan attendeerde mij erop. De tekst is op drie manieren beschikbaar: als schermweergave in de digitale bibliotheek, als pdf van de originele tekst en als e-book. ‘Vertalend uit het Fries, herschreven door de auteur’, staat op de titelpagina. Van Heemstra heeft bij het vertalen de Friese tekst bewerkt. Maar ook mevrouw Agnes Caers heeft het een en ander aan de tekst veranderd. In een uitvoerig [nawoord](#) schrijft ze onder meer:

‘Ik heb nu de oorspronkelijke indeling aangehouden: 4 hoofdstukken, ieder in twee stukken onderverdeeld.’ De terugkeer naar de aanvankelijke, meer evenwichtige indeling vond plaats tijdens de Nederlandse herschepping, zoals de auteur zelf het in een brief heeft

aangegeven: ‘Het laatste hoofdstuk heb ik laten vallen bij het maken van de Nederlandse vertaling, omdat ik toen van mening was dat dit laatste stukje er als los zand bijhing. Ik vond die Hemelvaart het meest passende slot.’ Het vijfde en laatste hoofdstuk was een nogal prozaïsche terugval; door het weg te laten kwam het accent aan het eind te liggen op de vergoddelijking van de hoofdfiguren in een paradijselijk leven, wat teruggrijpt naar het spel van de twee kinderen in de tuin van een State in Friesland aan het begin van het verhaal. Op die manier stijgt de roman in poëzie boven zichzelf uit. De lyriek wordt nog versterkt door het refreintje dat nu als leitmotiv door de roman loopt en het omvormen van de laatste zinnen van deel IV in een kort slotgedicht.’

Wie mevrouw Agnes Caers? Ze is een Vlaamse dame van veel woorden. Ik heb haar anderhalf jaar geleden leren kennen tijdens een lang, wat heet, tijdens een zeer lang telefoongesprek dat ik met haar had. Daarna werd ze heel boos op mij, nadat ze mijn artikel in De Moanne over de Friese heruitgave van Leafdedea van Homme Ernstma had gelezen. Ze dreigde mij als auteur, maar ook het tijdschrift De Moanne voor de rechtbank te roepen om publieke rechtzetting te eisen en schadevergoeding voor het ‘geleden leed’. Ik had geprobeerd zo objectief mogelijk een eigen oordeel te vellen over deze heruitgave, nadat ik daartoe was uitgenodigd door Ernst Bruinsma van De Moanne. Josse de Haan had eerder al een lang artikel geschreven (voor De Moanne wellicht te lang) en daarin felle kritiek geuit op deze hernieuwde uitgave en de verminking van de oorspronkelijke tekst. Na de publicatie van mijn stuk klom Josse de Haan andermaal in de pen en zijn oorspronkelijke artikel verscheen alsnog op de site van De Moanne. Kortom, de poppen waren aan het dansen.

Mevrouw Caers eiste rectificatie in De Moanne, omdat ik haar verkeerd geciteerd zou hebben, terwijl ik al haar uitspraken letterlijk aan de telefoon had genoteerd. Mijn stuk is overigens niet meer te

lezen op de site van De Moanne. Kennelijk zijn ze daar wat benauwd geworden voor de juridische stappen waar mevrouw Caers mee dreigde. Deze dame kan echt grommen. Ook Teake Oppewal was boos, omdat hij mij door de telefoon iets gezegd had wat eigenlijk off the record was, en dat ik toch had opgeschreven. Ik heb nadien besloten om nooit meer interviews af te nemen. Zelfs als je dingen opneemt op tape, zijn mensen na afloop vaak boos, omdat ze menen dat ze het zo niet gezegd hadden, of op zijn minst zo niet bedoeld hadden. En als ze het al zo bedoeld hadden dan was het niet voor publicatie bestemd. Zo is er altijd wat.

Maar mevrouw Caers spande toch wel de kroon. Zo hoog van de toren heb ik een dame zelden zien blazen. Dit is pas echt surrealisme. De dood van Liefdedood of de verkrachting van een roman. Je moet een Belg zijn om het nog te kunnen vatten. Mevrouw Caers lijkt me ook niet echt een dame, hoewel ze toch uit alle macht probeert om een echte dame te zijn. Wat ze uiteindelijk geflikt heeft met de tekst van Leafdedea is bij de wilde spinnen af. Daarin heeft Josse de Haan gloeiend gelijk. Hoewel hij zelf hier en daar ook een tikkeltje doordraaft, als je het mij vraagt. Maar wie ben ik? Ik hou er over op. Toch is het verhaal nog niet uit, vrees ik. Wie het allemaal nog interesseert kan de hele affaire hieronder nog eens nalezen.

